

ספר

לקוטי הלכות

המבואר

על שלחן ערוך
אורח חיים

בציעת הפת ודברים הנוהגים בסעודה
ברכת המזון

חושן משפט

אבן העזר

יוצא לאור על ידי
מוסדות **אביר יעקב** נהריה
מכון **אור לישראל** ירושלים
בראשות הרב **שלמה אביחצירא** שליט"א

עורך ראשי

הרב **מנחם מנדל פומרנץ**
ירושלמיכתא "עוז והדר" ורו"כ להוראה "באר ישראל"

הרב **יעקב חנניה ברנשטיין**
עורך אחראי

עורכים

הרב אברהם יצחק קלצקי
הרב ישראל זאב קעניג
הרב ישראל מאיר גלונסקי
הרב צמח דוד פרידמן

חברי המערכת

הרב אשר וועג, הרב יצחק מאיר כהן, הרב מנחם מנדל וועג

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

באירופה:	באר"ב:	בארץ ישראל:
tel. 44-191-430-0333	tel. (718) 437-0054	02-9924603
fax. 44-191-430-0555	fax. (718) 437-5314	03-5435884

לקוטי הלכות

המבואר

להרה"ק רבי נתן מברסלב זיע"א

הארות והערות ותקבלו בברכה

מכון **אור לישראל**

רח' יוסף חכמי 30 ירושלים

פקס: 03-5423180

©

כל הזכויות שמורות

לישיבת **אביר יעקב**

אור מאיר שמחה נהריה

רח' אביר יעקב 27 נהריה

הואיל ומושקע במהדורה זו חון רב ויעשה רבה, לכן על"פ דין תורה ולהבדיל על"פ הזכויות בכל המדעות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום ותעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהדפסה, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הדפסה ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדון. תשארית ישראל לא יעשו עולה.

נדפס בארץ ישראל

על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

PRINTED IN ERETZ ISRAEL

עימוד:

הרב שמואל סאמעט

עיצוב כריכה ושער:

דימון | עיצוב ותדמית

הקדמה להלכה א

[תמצית המאמר שעליו מיוסד ההלכה]

במאמר זה (ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ט - 'האי מאן דאזיל') מבואר ענין תיקון הכללי, וכיצד על ידי התיקון הכללי מתקנים ממילא כל הפרטים

שס"ה גידין

א] האדם יש בו רמ"ח איברים, שהם כנגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה גידים שהם כנגד שס"ה מצוות לא תעשה. וכאשר האדם מקיים כראוי כל המצוות עשה, אזי כל האיברים שלו על תיקונם. וכאשר הוא נוהר שלא לעבור על שום מצוות לא תעשה, אזי כל הגידים שלו על תיקונם.

ב] אך כשאדם עובר ח"ו על איסור מהתורה, הוא פוגם את הגיד המכוון כנגד אותו איסור, וככל שעובר חס ושלום יותר איסורים, הוא פוגם עוד ועוד גידים.

ג] כאשר הגידים נפגמים, מתעורר בהם דמים רעים. וכאשר הגיד נפגם, הוא מפסיק לקבל לבנונית מהמוח, ולכן מתגברים בו הדמים, וגם הדעת נפגם. וזה מרמז על פגם השכינה, שהופכת להיות כביכול מלוכלכת בדם נדה חס ושלום, ואינה יכולה להתייחד עם קוב"ה א.

תיקון הכללי

ד] המוח הוא השורש של כל הגידים, והוא ממשיך להם חיות, על ידי לבנונית שהוא ממשיך אליהם בתמידות.

ה] והנה לכאורה מן הראוי לתקן כל לאו בפני עצמו, וכך לתקן את הגידים. אך כאשר אדם רוצה לחזור

בתשובה ולתקן את מה שפגם, ולהחזיר את הגידים על תיקונם - קשה מאד להתעסק מתחילה בפרטיות עם האיסורים שעבר כי הם רבים, וקשה לתקן את הגידים בפרטיות ולהמשיך לכל אחד תיקון.

ו] לכן הדרך היא לתקן את השורש שהוא המוח, דהיינו לפעול לזכות לקדושת המוחין, ולהרים את המוח ל'דעת דגדלות', והתיקון הזה הוא נקרא 'תיקון הכללי', שכאשר מתקנים אותו - הוא מתקן את כל הגידים בשרשם, וממשיך להם מחדש לבנונית שמחזירה אותם לתיקונם ב.

ז] התיקון הכללי הוא תיקון הברית, שהוא תיקון המוח והדעת, ותיקון הדעת נעשה על ידי הדיבור בשבח הצדיקים, שעל ידי זה מרומם את המוח והדעת א, ומתקן את הברית, וכאשר מתקנים את הברית, נמשך ממילא תיקון לכל הגידים, ומתקן את כל הפגמים שאדם פגם. ובזה מתקן את פגם השכינה.

ח] כאשר מזדככים הדמים ונמשך בהם הלבנונית וההמתקה, המתקה זו נקראת 'דם נעכר [-משתנה] ונעשה חלב'. וביאור הענין, כמו שאחר הלידה דם האם משתנה ומתהפך לחלב, כך גם דמים אלו של הפגם, על ידי תיקונם מתמתקים ל'לבנונית' שנמשך מן הדעת.

על פי היסודות הללו, יתבאר בהלכה זו ענין ברכת הנהנין, ובפרט ברכת היין והפת, שעניינם 'שבח הצדיקים', שעל ידי זה מתקנים את הדעת.

א. מהות עבודתו של האדם היא לייחד קב"ה ושכינתיה, שהוא לגלות איך השם יתברך שוכן בתוך העולם, ולייחד את העולם אליו יתברך. אך על ידי הפגמים, נעשה ח"ו כיסוי הגורם לפירוד, ומונע את ייחוד קוב"ה ושכינתיה. ב. ובהמשך המאמר מובא שיש בזה ג' חלקים: תיקון הכללי של ה'דיבור', שזה על ידי שבח גדולת הקב"ה, ושבח הצדיקים; תיקון הכללי של ה'גידים' - שזה על ידי קדושת ותיקון הברית; ותיקון הכללי של ה'מוח' - שזה על ידי שבח פעולה במשא ומתן, יכוון שרוצה להרויח ממון כדי לתת צדקה. כמובא כל זה במאמר באות ב, ד, ט, ובקיצור באות י. ג. ויש לבאר במהות הענין, מפני שכל הפגמים, הם גורמים לתוצאה של קטנות וריחוק, שבהם האדם מרגיש שהוא רחוק מה' יתברך, וכן קטנות גורם לאדם שאין בו כח להתגבר ולעמוד בנסיון. אבל כאשר עוסק בשבח הצדיקים, שעמדו בנסיונות וזכו למה שזכו, ומסרו נפשם כדי לרומם ולקרב כל נפש מישראל - בזה הוא עולה מקטנותו, והמוח שלו מתרומם. ואזי ממילא יהיה לו כח לעמוד בנסיון, ולתקן למפרע כל הפגמים.

א. מהות עבודתו של האדם היא לייחד קב"ה ושכינתיה, שהוא לגלות איך השם יתברך שוכן בתוך העולם, ולייחד את העולם אליו יתברך. אך על ידי הפגמים, נעשה ח"ו כיסוי הגורם לפירוד, ומונע את ייחוד קוב"ה ושכינתיה. ב. ובהמשך המאמר מובא שיש בזה ג' חלקים: תיקון הכללי של ה'דיבור', שזה על ידי שבח גדולת הקב"ה, ושבח הצדיקים; תיקון הכללי של ה'גידים' - שזה על ידי קדושת ותיקון הברית; ותיקון הכללי של ה'מוח' - שזה על ידי שבח פעולה במשא ומתן, יכוון שרוצה להרויח ממון כדי לתת צדקה. כמובא כל זה במאמר באות ב, ד, ט, ובקיצור באות י. ג. ויש לבאר במהות הענין, מפני שכל הפגמים, הם גורמים לתוצאה של קטנות וריחוק, שבהם האדם מרגיש שהוא רחוק מה' יתברך, וכן קטנות גורם לאדם שאין בו כח להתגבר ולעמוד בנסיון. אבל כאשר עוסק בשבח הצדיקים, שעמדו בנסיונות וזכו למה שזכו, ומסרו נפשם כדי לרומם ולקרב כל נפש מישראל - בזה הוא עולה מקטנותו, והמוח שלו מתרומם. ואזי ממילא יהיה לו כח לעמוד בנסיון, ולתקן למפרע כל הפגמים.

הלכות סעודה

הלכה א

יין פוטר כל מיני משקין (א"מ סי' קעד ס"ג).

עין במאמר הפתחיל 'האי מאן דאזל למינסב' וכו' ובליקוטי מוהר"ן סימן כט, שתקון לכלל הדמים הוא על ידי שמרימין את הפתח, ומשם נמשך לבנונית לכלל הדמים, עין שם (א"מ ג - ד).

ליקוטי הלכות המבואר

הלכה א

המאמר (סימן כט) הברכה - תיקון הנפש האיסור לאכול קודם התפילה חשיבות הפתח, וחשיבות היין

בפרטיות, ורק על ידי שמרומם את המוח אזי נמשך הארה וזיכרון גם לכלל הדמים הרעים שלו, עין שם (א"מ ג - ד).

ברכות הנהנין

להבנת הענין יש להקדים: מבואר בדברי האר"ז"ל (ליקוטי תורה עקב), על הפסוק (דברים ח ג) 'כי לא הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', שבכל מאכל יש שני חלקים - א. חיצוניות המאכל, שמשביע את הגוף. ב. פנימיות המאכל, שמשביע את הנשמה, וחלק זה הוא הדיבור שבו נברא אותו דבר, והוא החיות הרוחני של אותו מאכל, ובאכילתו הוא זן את הנפש, וחיות זו מתעוררת על ידי דיבור הברכה.

עוד מבואר בדברי הבעש"ט על הפסוק 'רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף', שכאשר האדם מרגיש רעב או צמא לאיזה דבר, הרי זה מפני שיש באותו מאכל או משקה חלקי הנפש שלו, שממתינים לתיקונם¹.

דברי השולחן ערוך

יין פוטר כל מיני משקין [אם בירך על יין אינו צריך לברך על משקים אחרים, כי היין הוא ראש לכל המשקים ופוטר את כולם] (א"מ סי' קעד ס"ג).

תמצית דברי המאמר

עין במאמר הפתחיל 'האי מאן דאזל למינסב' וכו' בליקוטי מוהר"ן סימן כט, שתקון כללל הדמים הרעים שבאדם שנעשו על ידי העבירות, הוא על ידי שמרימין את הפתח היינו שמתקנים את הדעת והמח, ומשם - מהמח המתוקן נמשך לבנונית לכלל הדמים העכורים שהם בבחינת דם נידות, ויש לזככם ולטהרם עד שיהיה בהם נמשך לבנונית, בבחינת דם נעכר ונעשה חלב, כי כאשר יש עבירות, שהם בבחינת דם נידות לשכינה, אזי קשה מאד לתקן העבירות

הברית שהוא כלליות הגידין, נתקן ממילא כל הלאוין שעבר ונמשך להם לבנונית, וכו' ואפילו למקומות הצרים והדקים, כי יש מקומות צרים ודקים שאי אפשר לבוא לשם שום תיקון כי אם על ידי תיקון הכללי שהוא זורק לבנונית ותקונים גם למקומות הצרים והדקים וכו', ועל ידי תיקון כלליות הגידין נתרומם המוחין בבחינת 'כנשר יעיר קנו' (שם לב יא) נשרא דא רוחא שהוא כלליות הגידין בחינת 'ולא קמה עוד רוח באיש' (יהושע ב יא), 'יעיר קנו' שהוא מעורר 'קנה חכמה קנה בינה' (משלי ד ה) מבחינת שינה, 'על גוזליו ירחף' שהוא מרחף ומגן על המוחין שהיו מתחילה נגזלין בבחינת 'גוזל אביו ואמו' (שם כח כד) הם המוחין, שהם אב בחכמה ואם לבינה". ו. וראה כיצא בזה עוד בדברי רבינו (ליקוטי מוהר"ן סימן יט אות יד, לו אות ו, עה, צד, סג).

ד. הוא כח תיקון והמתקה. ה. "והרשעים בעוונותיהם גורמין אפרשותא בין קודשא בריך הוא ושכינתיה, כי גורמין לה דם נדה ואז היא נקראת 'עיר הדמים' (נחום ג א), ועל שם זה רשעים נקראים אנשי דמים, כי שס"ה לא תעשה תלויים בשס"ה גידים ששם תהלוכת הדמים, ולפי בחינת לא תעשה שעוברים כן מעוררים דם נדה להשכינה כי כמה מיני דמים יש, בכך צריך להמטיק את הדמים האלו היינו לתקן הלאוין שהם הגידין ולהמשיך להם לבנונית בבחינת דם נעכר ונעשה חלב, וזהו 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים' (קהלת ט ח) בגדיך דייקא להמשיך להם לבנונית. ולתקן כל העברות בפרטיות הם רבים מאד וכבד על האדם, ואי אפשר לתקן אותם כי יש דקדוקים ופרטים רבים בכל לאו ולא, בכך צריך לתקן כלליות הגידים שהוא בחינת 'ויגד לכם את ברייתו' (דברים י ד), ואז על ידי תיקון

והנהגה הברכה של כל הדברים הוא פדי לחזק ולתקן נפשו, ועל ידי זה יכול לתקן הנפש המלכש בתוך הדבר שאוכל.

וזה שאסרו חכמינו זכרונם לברכה לאכל קדם התפלה (נכוח י:), ולמדו מפסוק (ויקרא יט כו) 'לא תאכלו על הדם' 'לא תאכלו קדם שתתפללו על דמכם'. 'כי הדם הוא הנפש' (דניס יג כג), וצריך להתפלל תחלה לתקן דמו ונפשו, ואז יוכל לאכל ולהעלות ולתקן הנפשות המלכשין שם.

כי התפלה הוא שירות ותשבחות וברכות והודאות לה' יתברך, ועל ידי זה יתתקנו הנפשות. כי הנפש הוא בחינת דבור כמו שמבאר שם (אור 6), וכן כל הנפשות המלכשין בכל הדברים הם בחינת אותיות ודבורים המלכשין בכל מקום. ותקון הדבור הוא

ליקוטי הלכות המבואר

לאחר שתקן נפשו ויכל לאכל ולהעלות ולתקן הנפשות המלכשין שם במאכל.

והנהגה הברכה - ברכות הנהגין של כל הדברים הוא פדי לחזק ולתקן את נפשו, ועל ידי זה שמתקן את נפשו יכול לתקן גם את הנפש המלכש בתוך הדבר שאוכל - כי בכל דבר מאכל יש נפשות המלוכשות שם המצפות לתיקון, ועל ידי שמתקן את נפשו בברכת הנהגין יש בכוחו לתקן נפשות המלוכשות במאכל.

הברכה מתקנת את נפשו - ועי"ז יכול לתקן הנפש שבתוך המאכל

כי התפלה הוא שירות ותשבחות וברכות והודאות לה' יתברך, ועל ידי זה השירות ותשבחות יתתקנו הנפשות. כי הנפש הוא בחינת דבור כי הדיבור הוא התגלות של הנפש כמו שמבאר שם (אור 6) י"א, וכן כל הנפשות המלכשין בכל הדברים הם בחינת אותיות ודבורים של דבר ה' שברא את העולם המלכשין בכל מקום - כי הדיבור של ה' הוא מחיה כל דבר בעולם על ידי שמלוכש בכל דבר י"א, והם הם הנפשות המלוכשות בכל דבר. ותקון הדבור - שהוא בעצם תיקון הנפש הוא

וזה שאסרו חכמינו זכרונם לברכה לאכל קדם התפלה (נכוח י:), ולמדו זאת מפסוק (ויקרא יט כו) 'לא תאכלו על הדם' ודרשו 'לא תאכלו קדם שתתפללו על דמכם' - נפשותכם, 'כי הדם הוא הנפש' (דניס יג כג), וצריך להתפלל תחלה לתקן דמו ונפשו, ואז

אסור לאכול קודם התפילה - כי עדיין לא תיקן נפשו

ניצוצות שלו שהוא צריך לתקן, וזהו שכתוב 'רעבים גם צמאים' שאדם רעב וצמא להם למה זה ואמר 'נפשם בהם תתעטף' בסוד גלות. ת. 'ואמר רבי יוסי רבי רבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב מאי דכתיב (ויקרא יט כו) 'לא תאכלו על הדם' לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם'. ט. ובפשוטו שם מקרא למדו הרבה מצוות מפסוק זה, כמו הזהרה שלא לאכול מבשר קדשים לפני זריקת דמים, וכן שלא לאכול מבשר חולין לפני שתצא נפשה, ועוד הרבה, על פי רש"י. י. ראה בליקוטי תורה (לבעית"ז צו ד"ה ואכלתם): "דלכך אסור לאכול קודם התפילה לפי שהאכילה הוא ענין בירור הנצוצים שבמאכל ולהעלות המאכל ולכן פתח במזבח וסיים בשולחן כ' כמו שמבואר במקום אחר, ואין יעלה המאכל והוא עצמו עדיין מקושר למטה, כי אם על ידי התפילה שעת צלותא שעת קרבה והוא המשכת אלקות בנפש על ידי ח"י ברכאן ברוך אתה ה' כו' אז אחר כך דוקא יוכל לאכול ולהעלות המאכל גם כן". יא. 'נפש הוא הדבור כמו שכתוב (בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' ותרגומו לרוח ממלאך". יב. ראה במגיד דבריו ליעקב (אות טז): "וידוע שעל ידי צירופי אותיות נתהוו כל העולמות כמו שכתוב (תהילים לג ו) 'בדבר ה' שמים נעשו' וכו', ולעולם הדיבורים ההם עומדים בעולמות מתחלת הבריאה ומאירים בהם ונותנים בהם חיות בסוד 'כימי השמים על הארץ' (דברים יא כא) וזהו 'לעולם ה' דברך נצב בשמים' (תהילים קיט פט), והנה על ידי תפילות ישראל נמשך השפע וחיות חדשים לאותיות וצירופים ודיבורים הנ"ל שבכל העולמות, והנה נתחדשו הדיבורים בחיות חדשה ובבחינת יתירה מאז ומקדם".

ז. ראה בשער המצות (פרשת עקב): "כי יש נשמות של רשעים מתגלגלים אחר מיתתם בכל ארבעה חלקים שבעשייה שהם דומם צומח חי מדבר כי יש ארבעה מדרגות הנזכרים, ויש שמתגלגל מדרגה אחת למטה מדרגתו שהיא בבעלי חיים, ויש מתגלגלים גם בצומח וזה צריך בעת תיקונו לעלות שני מדרגות, ויש שמתגלגל בדומם וזה צריך לעלות שלושה מדרגות כי בתחילה עולה מן הדומם אל הצומח כי יצמח מן האדמה ויתלבש בתוך הצומח ואחר כך יאכלהו הבעלי חיים האוכלים עשב ואז יעלה במדרגת בעל חי ואחר כך ישחטום ויאכלום בני אדם ויחזרו להיות חלק אברי האדם עצמו ואז יתוקן כי שם יתברר על ידי אכילת האדם הנזכר, ולפעמים אפשר שידלג המגולגל שני מדרגות בפעם אחת כיצד הרי שנתגלגל בצומח והאדם אוכל הצמחים והעשבים ההם ונמצא שמן הצומח עלה למדרגת האדם, וכן אם נתגלגל בדומם והבעל חי אוכל ממנו והרי עלה מדומם אל הבעל חי, ולפעמים מדלג כל השלושה מדרגות ביחד והוא כי הרי שנתגלגל בדומם והאדם אוכלו נמצא שעלה כל השלושה מדרגות ביחד". וראה עוד בכתר שם טוב (אות קצד): "וזהו שאמר ריב"ש על פסוק (תהילים קז ה) 'רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף', פירש בכאן סוד גדול והוא למה ברא הקדוש ברוך הוא דברי מאכל ומשקה שאדם תאב להם, והטעם שהם ניצוצי אדם הראשון שהיו מתלבשים בדומם צומח חי מדבר ויש להם חשק להתדבק בקדושה, והם מעוררין מיין נוקבין בסוד מה שאמרו חז"ל "וזה"ק פינחס רמז) אין טפה יורד מלמעלה שאין טפיים עולה כנגדה, וכל אכילה שאדם אוכל ושותה הם ממש חלקי

התפילה, וכן הברכות - עוסקים בשבחו של מקום, שעל ידי זה מתקנים את הנפש

על ידי שבת הצדיקים ועל ידי ברכות לה' ותברך שהוא צדיקו של עולם כמו שמבאר שם (אומ' א - ב), וזה גם בן בחינת הברכה שמברכין על כל דבר, כדי לברך ולהודות את צדיקו של עולם כדי שעל ידי זה יתתקנו הנפשות שהם בחינת דבור.

וזה שאיתא בתקונים (מיקון יב כו.) שברכה היא מסטרא דאמא עלאה בחינת 'להניח ברכה אל ביתך' (יחזקאל מד ל) עין שם, פי שם בחינת 'נעבר הדם ונעשה חלב' (מ"ה ט). שהוא בחינת תקון הנפשות.

ליקוטי הלכות המבואר

על ידי שמדבר שבת הצדיקים שעל ידי דיבור כזה מתקן הנפש והדיבור, ועל ידי ברכות לה' ותברך שהוא נקרא צדיקו של עולם כמו שכתוב (מסילס קמו יז) 'צדיק ה' בכל דרכיו, וכמו שמבאר שם במאמר (אומ' א - ב), וזה - תיקון הדיבור על ידי שבת השם יתברך הוא גם בן בחינת הברכה שמברכין על כל דבר, כדי לברך ולהודות את צדיקו של עולם כדי שעל ידי זה שמשבח אותו יתתקנו הנפשות שהם בחינת דבור שהוא דבר ה' שמחיה כל דבר, שכמו שדיבורי שבת מתקן דיבור האדם, כך דיבורי השבת מתקן את דבר ה' המלוכש בכל דבר, שעם ישראל צריכים להעלותם ולתקנם.

על ידי הברכה נעשה בחינת דם נעבר ונעשה חלב

וזה שאיתא בתקונים (מיקון יב כו.) "שברכה היא מסטרא דאמא עלאה [מצד מידת הבינה הנקראת אמא עילאה] שהיא בחינת מה שכתוב 'להניח [להשרות] ברכה אל ביתך' (יחזקאל מד ל) - כי על ידי הברכות שמברך שורה ברכה בבית, עין שם, פי שם - בבחינת 'אמא עילאה' נעשה בחינת 'נעבר הדם ונעשה חלב' - הדם של האם נתהפך לחלב (מ"ה ט). שהוא תיקון הדמים, כי על ידי שמברך הוא מתקן את המוחין וממשיך לבנונית אל הדמים הרעים, שהוא בחינת תקון הנפשות - שמעלה את הנפשות שהם הדבר ה' המלוכשים בכל דבר.

'צדיק ה' בכל דרכיו' (תהילים קמה יז). "ד. ומתברכין בשבע ברכאן מסטרא דאימא עילאה דאיהו ברכה, ועלה אתמר (יחזקאל מד ל) 'להניח ברכה אל ביתך' - ומתברכים בשבע ברכות מצד אימא העליונה שהיא ברכה, ועל זה נאמר 'להניח ברכה אל ביתך' [טו. מצודת דוד. טז. ראה בעץ חיים (שער טז"ט"ה) שנצח והוד דאימא הם בחינת דם ודינים וכשמתעלים לחסד וגבורה תפארת דאימא נמתקים ונעשים בחינת חלב.

ג. "ואיך עושין הטוב בהדבור, הוא על ידי שלוקחין הדבור מהדעת אזי יש בו טוב וכו'. ולהקים ולרומם את הדעת הוא על ידי שבת הצדיקים, כשמשבחין ומפארין את הצדיקים על ידי זה נתרומם הדעת וכו', ואפילו מלאכים כשרוצים לעשות דבור שיהיה נשמע ונתקבל אצלם בבחינת 'עושי דברו לשמוע בקול דברו' (תהילים קג כ), אזי הם משבחין ומפארין את השם יתברך תחילה, שהוא צדיקו של עולם בחינת

לתקן הנפש על ידי ברכות הנהנין

בעת האכילה יש לזכור שיש נפשות מלוכשות בתוך מאכל, ויש לאכול מתוך כוונה לתקן אותם הנפשות, וזה על ידי שמתקן את נפשו מתחילה על ידי הדיבור של הברכות. כי כאשר הדיבורים של האדם פגומים (שהם פגם הנפש, כי הדיבור הוא הנפש) קשה מאד לתקנם אחד לאחד, ועל כן יש לתקנם בתיקון הכללי של הדיבור שזה על ידי דיבורי שבת שמשבח את הבורא, שעל ידי שמדבר דיבורי שבת מתרומם המח והדעת, וממילא כבר נתתקנים כל שאר הדיבורים. נמצא שעל ידי שמברך ברכות הנהנין ככוונה, הוא מרומם את דעתו ומתקן את נפשו, ובכך זה יש בכוחו גם לתקן בתוך מאכלו את שאר הנפשות המלוכשות שם.

דבר ה' המלוכש בכל דבר נתתקן על ידי דיבורי שבת

כמו שדיבור בשבת הבורא, מתקן את נפשו ואת כלל הדיבורים הרעים שלו, כך גם את דבר ה' שמוסתר בכל דבר שבעולם וכל יהודי נופלים בחלקו דיבורים של ה' שהוא צריך לתקן, כי בכל דבר שיהודי עושה על פי תורה הוא מתקן ומגלה את דבר ה' המלוכש באותו הדבר. אך כיצד יש לאדם כח לתקן הדיבור של ה' שמוסתר בתוך אותו הדבר, על ידי שמדבר בפיו דיבורי שבת בגדולת הבורא, בזה הוא מתקן את התיקון הכללי של הדיבור עד שממילא נתתקנים כל האותיות של דבר ה' המלוכשים בכל דבר שבעולם. נמצא שעל ידי ברכות הנהנין שמברך ככוונה הוא מתקן את הנפשות שיש בכל דבר, והיינו שמתקן את דבר ה' שהיה מוסתר במאכל.

תפילת שחרית מתקן את נפשו על ידי הדיבורי שבת

בתפילה אדם מתקן את נפשו, על ידי השירות ותשבחות שמשבח את ה', וכך מרים את מוחו, ונתתקן נפשו, ובכך זה שמתקן את נפשו הוא יכול לתקן גם נפשות אחרים. וזה יש לכוון בעת התפילה בבוקר, להרים את מוחו על ידי הדיבורי שבת שמשבח את ה' ובכך לתקן את נפשו.

להפוך הדמים הרעים שבעולם ללבנונית של חלב - על ידי ברכות הנהנין

בכל דבר שבעולם יש דבר ה' אלא שהוא מוסתר, והאדם משתמש ונהנה מהעולם הזה שהוא כולו דבר ה' אך בהסתרה בלא להכיר את ה', וכך נמצא שכל העולם אצלו הוא בבחינת 'דמים רעים' שאינם מניחים אותו לייחד את השכינה עם קודשא בריך הוא, בבחינת דם נידות, אך על ידי שמדבר דיבורי שבת הבורא, בזה ממשיך מסוד 'אמא עילאה' דעת, וכך הדמים הרעים של העולם נעשים בבחינת חלב - המשכת לבנונית של דעת אל כל דבר בעולם.

וְעַל בֵּן בְּשֹׁמְבָרְכִין עַל הַיַּיִן, שְׁאֵז נִתְעַלָּה הַדַּעַת מְאֹד בְּבַחֲנֵינָת 'זָכָה נַעֲשֶׂה רֹאשׁ' (יומא עו):
 כְּמוֹ שְׁמֵבָאָר שָׁם (א"ת ט), בִּי עַל יְדֵי הַבְּרָכָה הוּא בַּחֲנֵינָת 'זָכָה' בִּי מִזְבֵּךְ אֶת דְּמִי
 בְּנ"ל, וְעַל בֵּן אֵין צְרִיךְ לְבָרֵךְ עוֹד עַל שְׁאָר הַמִּשְׁקִין, בִּי מֵאַחַר שְׁנֵיתֵתֵקֵן וְנִתְעַלָּה הַדַּעַת
 עַל יְדֵי הַיַּיִן וּבְרָכָתוֹ, מִמִּילָא נִתְתַקְנוּ הַנֶּפְשׁוֹת שְׁהֵם בַּחֲנֵינָת דְּמִים, בִּי עֵקֶר תִּקּוֹן הַדְּמִים
 שְׁהֵם הַנֶּפְשׁוֹת תְּלוּי בְּהַדַּעַת כְּמוֹ שְׁמֵבָאָר שָׁם (א"ת ז).

וְעַל בֵּן הַיַּיִן חָשׁוּב, שְׁצָרִיכִין לְבָרֵךְ עֲלָיו אֶפְלוּ בְּתוֹךְ הַסְּעֻדָּה וְאֵין הַפֶּת פּוֹטְרוֹ (נלכות מא:):
 בִּי גַם הַיְשִׁיבוֹת הַפֶּת הוּא גַם בֵּן מְחַמֵּת בַּחֲנֵינָת הַדַּעַת הַמְלַכֵּשׁ שָׁם בְּנ"ל, וְעַל בֵּן
 הוּא פּוֹטֵר כָּל הַסְּעֻדָּה, בִּי הַבֵּל טָפֵל אֶל הַדַּעַת בִּי הַדַּעַת הוּא הַעֵקֶר בְּנ"ל. אֲבָל הַיַּיִן
 שֶׁהוּא בַּחֲנֵינָת דַּעַת גְּדוֹל מְאֹד, אֵין הַפֶּת פּוֹטְרוֹ.

ליקוטי הלכות המבואר

דְּמִים, בִּי עֵקֶר תִּקּוֹן הַדְּמִים שְׁהֵם הַנֶּפְשׁוֹת תְּלוּי
בְּהַדַּעַת כְּמוֹ שְׁמֵבָאָר שָׁם (א"ת ז) ט.

אחר שביאר יסוד הענין של ברכות, הולך מבאר ענין ברכת היין שפוטר את שאר המשקים:

ועל פי זה מבאר עוד הלכות בענין היין:
וְעַל בֵּן הַיַּיִן חָשׁוּב, עַד שְׁצָרִיכִין לְבָרֵךְ עֲלָיו אֶפְלוּ
בְּתוֹךְ הַסְּעֻדָּה וְאֵין בְּרַכַּת הַפֶּת פּוֹטְרוֹ כְּמוֹ שֶׁאָר
 משקים (נלכות מא:). בִּי גַם הַיְשִׁיבוֹת שִׁישׁ לְהַפֶּת כַּכֵּן
 שֶׁהִיא פּוֹטֵרַת כֹּל מִינֵי מֵאֵל הוּא גַם בֵּן מְחַמֵּת בַּחֲנֵינָת
 הַדַּעַת הַמְלַכֵּשׁ שָׁם בְּנ"ל כֵּן - כִּי בִלְחַם יֵשׁ דַּעַת גְּדוֹל,
וְעַל בֵּן הוּא פּוֹטֵר כָּל הַסְּעֻדָּה, בִּי הַבֵּל - כֹּל הַנֶּפְשׁוֹת
 המלוכשות בשאר המאכלים טָפֵל אֶל הַדַּעַת בִּי הַדַּעַת
 הוּא הַעֵקֶר בְּנ"ל. אֲבָל הַיַּיִן שֶׁהוּא בַּחֲנֵינָת דַּעַת
 גְּדוֹל מְאֹד, אֵין הַפֶּת פּוֹטְרוֹ, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלָיו גַם
 בשעת הסעודה. ✦

וְעַל בֵּן בְּשֹׁמְבָרְכִין עַל הַיַּיִן, שְׁאֵז נִתְעַלָּה הַדַּעַת
מְאֹד בְּבַחֲנֵינָת מַה שֶׁאֵמְרוּ חו"ל 'זָכָה' - לְשִׁתּוֹת יַיִן
 לפי מידה כראוי נַעֲשֶׂה רֹאשׁ' - שֶׁמִּפְקָה לִיבּוֹ בַּחֲכָמָה
 (יומא עו: ז) - כִּי עַל יְדֵי שְׁנֵיתֵתֵקֵן הַמּוֹחִין מִמִּילָא מִתְקַן
 כֹּל הַדְּמִים הָרַעִים, וְכְמוֹ שְׁמֵבָאָר שָׁם בַּמֵּאֵר (א"ת ט) י"ח,
בִּי עַל יְדֵי הַבְּרָכָה שֶׁמְבָרֵךְ הוּא מְרוֹמֵם אֶת הַמּוֹחִין וְאֵז
הוּא בַּחֲנֵינָת 'זָכָה' בִּי מִזְבֵּךְ אֶת דְּמִי - 'זָכָה' מִלְשׁוֹן
 [זיכור] בְּנ"ל, וְעַל בֵּן אֵין צְרִיךְ לְבָרֵךְ עוֹד עַל שְׁאָר
 הַמִּשְׁקִין, בִּי מֵאַחַר שְׁנֵיתֵתֵקֵן וְנִתְעַלָּה הַדַּעַת עַל יְדֵי
 הַיַּיִן שֶׁמְרוֹמֵם אֶת הַמּוֹחִין בְּשִׁתִּיתוֹ וּבְרָכָתוֹ שֶׁגַם הַבְּרַכָּה
 מְרוֹמֵם אֶת הַמּוֹחִין, מִמִּילָא נִתְתַקְנוּ גַם שֶׁאֵר הַנֶּפְשׁוֹת
 [הַמְלוּבָשִׁים בַּשָּׂר מִשְׁקִים] שְׁהֵם - הַנֶּפְשׁוֹת בַּחֲנֵינָת

ברכת היין - יש בו תיקון הדעת, ולכן פוטר שאר משקין

חשיבות הפת - מחמת הדעת המלוכש בו, ולכן פוטר כל המאכלים

עת יהיו בגדיך לבנים' (קהלת טו) כי כל הלבונית נמשך מן המח בחינת 'נוזלים מן לבנון' (שיר השירים ד טו) מן לבונא דמוחא (זוה"ק פיהס רלה), ועל ידי תיקון כלליות הגידין נתרומם המוחין בבחינת 'כנשר יעיר קנו' (שם לב יא) נשרא דא רוחא שהוא כלליות הגידין בחינת 'ולא קמה עוד רוח באיש' (יהושע ב יא), 'יעיר קנו' שהוא מעורר 'קנה חכמה קנה בינה' (משלי ד ה) מבחינת שינה, 'על גוזליו ירחף' שהוא מרחף ומגן על המוחין שהיו מתחילה נגזלין בבחינת 'גוזל אביו ואמו' (שם כח כד) הם המוחין, שהם אב בחכמה ואם לבינה". כ. "שאלו את בן זומא מפני מה אמרו דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אינם טעונים ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם אמר להם הואיל ופת פוטרתן אי הכי יין נמי נפטריה פת שאני יין גורום ברכה לעצמו" ומפרש רש"י: "גורום ברכה לעצמו - בכמה מקומות הוא בא ומברכין עליו, ואף על פי שלא היו צריכים לשתיתו". כא. כמו שביאר לעיל (בהלכות נטילת ידים ובציעת הפת הלכה א) שעיקר חשיבות הלחם הוא מחמת הדעת המלוכש בו.

ז. 'רב כהנא רמי כתיב (בראשית כו כח) 'תירש' [לשון רש ועוני] וקרין תירוש זכה [-] לשתות לפי מדה, רש"י [עשה ראש [-] שמפקח לבו בחכמה, רש"י] לא זכה, נעשה רש". יח. 'ועל שז נקרא תירוש (בראשית כו כח) ולמדו רז"ל מזה (יומא עו): זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש, היינו כשלא זכה שאינו מוזכר את הדמים על ידי זה נעשה רש שאין לו לחם מן השמים כנ"ל, אבל זכה נעשה ראש בבחינת מוחין היינו בחינת המשכת הלבונית מן המוחין בבחינת 'נוזלים מן לבנון' (שיר השירים ד טו) כנ"ל". יט. 'ולתקן כל העברות בפרטיות הם רבים מאד וכבד על האדם, ואי אפשר לתקן אות, כי יש דקדוקים ופרטים רבים בכל לאו ולא, בכך צריך לתקן כלליות הגידים שהוא בחינת 'ויגד לכם את ברתו' (דברים ד יג), ואז על ידי תיקון הברית שהוא כלליות הגידין נתקן ממילא כל הלאוין שעבר ונמשך להם לבונית וכו', ואחר התיקון אזי מזהיר ומטוהר את הרקיע בבחינת לשון של זהירות, שהוא מלבין עוונותיהן של שס"ה לאוין ומשפיע לבונית בשס"ה גידין, בבחינת 'בכל

✦ **שתיין יין בקדושה - מזכך הדמים** ✦
 בשתיית יין באופן של קדושה, אזי הוא מרומם את המוחין מאד, והרמת המוחין האלו מזככים את דמיו העכורים, ויכול לזכך את כל העבירות הפרטיות שקשה לתקנם, ועל כן יש להיזהר מאד לברך על היין בכוונה, כי הברכה עצמה מרימה את המוחין, וכמו כן באכילת לחם, כיון שיש בלחם דעת גדול מאד יש בכוחו לתקן הרבה נפשות, ועל כן יש לברך ברכות אלו בכוונה.

וְעַל בֵּן מְבָרְכִין עַל שְׁנוּי יוֹן 'הַטּוֹב וְהַמְּטִיב' (סס ס' קעה ס"ב). כִּי כָּל הַטּוֹב תְּלִוּי בְּהַדְעַת
בְּבַחֲנֵינָת 'גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב' (משלי יט ז) כְּמוֹ שְׂמוּבָא שָׁם (אזכ"ב), וְעַל בֵּן הַיּוֹן
שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדְּעַת מְבָרְכִין עָלָיו 'הַטּוֹב וְהַמְּטִיב', כִּי בְּמָקוֹם הַדְּעַת שָׁם הַטּוֹב כְּנ"ל.

ליקוטי הלכות המבואר

וְעַל בֵּן מְבָרְכִין עַל שְׁנוּי יוֹן - אם מביאים יין ממיין אחר לאחר שברוך על יין אחד, ברכת 'הטוב והמטיב' (סס ס' קעה ס"ב) כב. כִּי כָּל הַטּוֹב תְּלִוּי בְּהַדְּעַת בְּבַחֲנֵינָת מה שכתוב 'גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב' - כאשר אין דעת אזי לא מתגלה טוב בנפש כב (משלי יט ז) כְּמוֹ שְׂמוּבָא שָׁם (אזכ"ב), וְעַל בֵּן הַיּוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדְּעַת מְבָרְכִין עָלָיו 'הַטּוֹב וְהַמְּטִיב', כִּי בְּמָקוֹם הַדְּעַת שָׁם מתגלה הטוב כְּנ"ל. ❖

הטעם שמברכים על שינוי יין הטוב והמטיב

סיכום:

בכל מאכל יש נפשות שצריכים תיקון, וכשאדם מישראל אוכל אותם כראוי, הוא מתקן את המאכל. **אמנם** צריך לזה שתהא נפשו בעצמה מתוקנת, ולכן אסור לאכול קודם התפילה, וכן אסור לאכול בלא ברכה, כי עדיין לא תיקון נפשו.

תיקון הנפש הוא על ידי שעוסק בשבח הצדיקים, שבזה מתקן את הדעת, וממשיך תיקון הכללי לכל חלקי הנפש. ולכן צריך להקדים תפילה וברכה לאכילה, שבהם עוסק בשבח המקום ומתקן את הנפש.

הפת, מלוּבש בו דעת גבוהה ביותר, עד שעל ידי אכילת פת יכול לתקן כל המאכלים. ולכן ברכת הפת פוטרת מכל הברכות. מלבד היין, שגם בו מלוּבש דעת גדול, ולכן צריך לברך עליו בפני עצמו.

כשמביאים יין חדש, צריך לברך ברכת הטוב והמטיב. כי הטוב הוא הדעת, ולכן דווקא ביין שמלוּבש בו דעת גדול, צריך לברך ברכה זו.

עצות למעשה

ובו יבואר ענין הרמת המוחין על ידי דיבורי שבח הבורא, שבכוחו יכול לתקן נפשות באכילתו

ולגלות את דבר ה' מכל דבר פרטי, הוא על ידי התיקון הכללי של דיבורים של שבח הבורא.

ג. ברכות הנהנין: על ידי ברכות הנהנין ככוונה שהם שבח הבורא, מרומם דעתו ומתקן נפשו, וכך גם ממילא יכול לתקן במאכלו את שאר הנפשות המלוּבשות שם, ומגלה דבר ה' המוסתר במאכל.

א. תיקון הדיבור - שבח הבורא: כאשר הדיבורים [שהם הנפש] פגומים, קשה לתקנם, ועל כן יש לתקנם בתיקון הכללי של הדיבור, שהוא על ידי דיבורי שבח שמשבח את הבורא, שכך מתרומם המח והדעת, וממילא נתתקנים שאר הדיבורים.

ב. לגלות דבר ה' מכל דבר על ידי שבח הבורא: בכל דבר בעולם יש אותיות של דבר ה', והדרך להעלות

הדבור מהדעת אזי יש בו טוב, אבל כשהדבור בלא דעת אזי אין בו טוב בבחינת 'גם בלא דעת נפש לא טוב' (משלי יט ז), 'נפש' הוא הדבור כמו שכתוב (בראשית ב ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' ותרגומו לרוח ממלא".

כב. "הביאו להם יין אחר אינו מברך בורא פרי הגפן, אבל מברך עליו הטוב והמטיב". כג. והביאור הפשוט הוא, אין טוב לאדם שהוא בלא תורה, רש"י. כד. "ואיך עושים הטוב בהדבור, הוא על ידי שלוקחין

ברכת הטוב והמטיב בעת הרמת הדעת

עיקר הטוב של האדם הוא כאשר מאיר לו דעת, ועל כן בכל פעם שמעורר בעצמו דעת והרמת המוחין, נקרא מציאות זו בשם 'טוב', עד כדי כך שיכול לברך אז ברכת 'הטוב והמטיב' כי בהרמת המוחין הוא מכיר את טוב ה', ועל כן נקרא מציאות זו בשם 'טוב' [ועל כן ביין השני שבא לפני מברכים 'הטוב והמטיב'].